

*Відділ освіти, молоді та спорту Новоушицької селищної ради
Методичний кабінет*



Усе в твоїх руках

Упорядник:

*Бойчак Леся Михайлівна,
вчитель початкових класів
Браїлівської ЗОШ І-ІІ ст.*

Упорядник: Бойчак Леся Михайлівна, вчитель початкових класів Браїлівської ЗОШ І-ІІ ст.

Рецензент: Копитко Н.М., методист МК відділу освіти, молоді та спорту Новоушицької селищної ради.

Усе в твоїх руках / Бойчак Л.М., Браїлівка,- 2018,- 75 с.

Посібник для учнів молодшого шкільного віку, створений з метою саморозвитку, виховання позитивного мислення , що сприятиме успішному впровадженню стандартів «Нової української школи».

Рекомендовано батькам, вчителям початкових класів для використання на уроках у 1 – 4 класах та в позаурочній діяльності.

Зміст

1. Вступ	4
2. Людина починається з добра	6
3. Давайте жити дружно	29
4. Секрети вихованості	49
5. Казка вчить, як на світі жити	73



Любий школярику!

Ти – учень «Нової української школи»! Ти гідний того, щоб отримати все найкраще: міцні знання, вміння та навички, які допоможуть тобі досягати успіху, бути творчим та ерудованим. Майбутнє кожної дитини залежить від дорослих, які навчають, виховують, допомагають. Ми будемо добре навчати тебе, щоб ти міг бути щасливим і плідно прожити своє життя. Яким стане світ залежить саме від тебе, рівня твоєї вихованості та чемності. Твої найкращі друзі будуть твоїми найкращими порадиниками у будь-яку мить твого життя. Ти маєш пам'ятати, що бути вихованим, добрим, справжнім другом потрібно завжди, кожна епоха людського життя розвивається завдяки цінностям, які не старіють. Люба дитино, пам'ятай слова мудреця відомої притчі: «Усе в твоїх руках!»



Притча «Усе у твоїх руках»

Хочу розповісти одну історію.

Вона сталася дуже давно в одному старовинному місті, де мешкав великий мудрець. Слава про його мудрість рознеслася далеко за межі рідного міста. Але був там чоловік, який заздрило його славі. Одного разу вирішив він придумати таке запитання, щоб мудрець не зміг на нього відповісти. Він пішов на галявину, впіймав метелика, посадив його між стулених долонь і подумав: «Запитаю-но в мудреця: скажи мені, о наймудріший, який метелик у моїх руках — живий чи мертвий? Якщо він скаже — живий, я міцно зімкну долоні й метелик помре, а якщо скаже — мертвий, я розтулю долоні й метелик полетить собі. Ось тоді всі зрозуміють, хто з нас мудріший!». Так і вчинив. Заздрісник упіймав метелика, взяв його в кулак і прийшов до мудреця: «Який метелик у мене в долонях — живий чи мертвий?». І тоді старий, який дійсно був розумним чоловіком, сказав: «Усе у твоїх руках...».

Знаєш, не слід заздрити й чинити зле тим, хто від тебе мудріший. Твої гідність, розум і слава залежать цілковито від тебе самого — усе у твоїх руках!



Людина починається з добра



Твори добро

Ти добро лиш твори повсюди!

Хай тепло твої повнить груди.

Ти посій і доглянь пшеницю,

Ти вкопай і почисть криницю

Волю дай, погодуй пташину,

Приласкай і навчи дитину.

Бо людина у цьому світі

Лиш добро повинна творити!



Не говори про доброту,

Коли ти нею сам не сяєш,

Коли у radoщах витаєш,

Забувши про чужу біду.

Бо доброта – не тільки те,

Що обіймає тепле слово,

В цім почутті така основа,

Яка з глибин душі росте.

Коли її не маєш ти,

То раниш людяне в людині.

Немає вищої святині,

Ніж чисте саяво доброти.

ПРИСЛІВ'Я ТА ПРИКАЗКИ ПРО ДОБРО

- Вчися доброму - погане на ум не піде.
- Про добре діло говори сміло.
- Життя дано на добрі справи.
- Погано жити без ласкавого слова.
- Добре слово лікує, а зло калічить.
- Не одяг красить людину, а добрі справи.
- Злий плаче від заздрості, а добрий від радості.
- Добрі слова дорожче багатства.
- У кого добра немає, тому і правди мало.
- Не шукай краси, а шукай доброти.
- Хто любить добрі справи, тому і життя немиле.
- Зумів провинитися, зумій і перепросити.

Маленька бувальщина про доброту.

Хлопчисько був голодний і босий, давно не їв, паморочилася голова. Постукавши у двері, він попросив води, але жінка виносить... молока! І той стакан - дав сили знову жити! Повірів він - є в світі доброта! Минуло багато років... і він став лікарем. Вперед його життя потихеньку йшло. Він на обході побачив жінку, ту, що дала колись молока! Вона була хвора, причому серйозно, їй терміново потрібна операція! Він життя їй врятував, всі сили приклавши, живе і перемагає доброта!... Квитанцію до оплати принесли, "Все життя платити!" - подумала тоді, і взявши листок, не вірила очам! Від радості заплакала вона! Оплачено рахунок! Він поруч написав: «Сплачено склянкою молока!

ПРИТЧА ПРО ДВОХ ВОВКІВ.



Одного разу допитливий онук запитав у свого діда – вождя племені:

– Чого з’являються погані люди?

На це старець дав мудру відповідь. Ось що він сказав:

– Поганих людей на світі немає. Але в кожній людині присутні дві сторони: темна і світла. Перша – це прагнення до любові, добра, співчуття, взаєморозуміння. Друга ж символізує зло, егоїзм, ненависть, руйнування. Подібно двом вовкам, які постійно борються один з одним.

– Зрозуміло, – відповів хлопчик. – А хто ж перемагає?

– Все залежить від людини, – закінчив дід. – Завжди перемагає той вовк, якого годують більше.

Ця притча вчить тому, що кожна людина обирає свій шлях самостійно і сама несе відповідальність за власні вчинки.

Добро робити ніколи не пізно.

(Українське прислів'я)

Той багато дає, хто дає від щирого серця.

(Народна мудрість)

Чуйність – найвищий ступінь уваги до потреб іншої людини.

(Народна мудрість)

Якщо добре працюватимеш, честь і славу матимеш.

(Народна мудрість)

Так треба жити, щоб нікому зла не чинити.

Пошану і славу здобувають по краплях.

Мудрим ніхто не вродився, а навчився.

Привітному скрізь добре.

Добро завжди сторицею повертається.

Без відваги зазнаєш зневаги.

Від своєї совісті не втечеш.

Краще чесно, як безчесно.

Справа розумом робиться.

Світ не без добрих людей.

Життя дано людині на добрі справи.

Правила доброти

Правила доброти дуже прості, треба тільки навчитися їх виконувати:

- **Допомагай слабким, маленьким, хворим.**
 - **Жалій інших, а не себе.**
 - **Ніколи не заздри.**
- **Бережи природу та охороняй її.**
- **Шануй працю інших людей.**
 - **Допомагай друзям у біді.**
 - **Прощай іншим помилки.**
 - **Не будь жадібним.**
- **Люби своїх батьків та близьких.**



Українська легенда

Було це дуже й дуже давно. В одному чудовому українському селі молоді дівчата і жінки вирішили показати усі свої вміння та майстерність. Домовились, що у неділю всі прийдуть на сільську площу і кожна принесе найкращій витвір, створений її власними руками: вишитий рушник, кружево, полотно, скатертину, одяг.

В назначений день всі жінки й дівчата прийшли на площу. Принесли безліч прекрасних речей. У старців села, котрим община доручила обрати найкращих майстринь, аж очі порозбігалися: так багато було талановитих дівчат і жінок. Дружини і дочки багатіїв принесли вишиті золотом і сріблом шовкові покривала, тонкі мереживо, скатертини, на яких були вив'язані небувалі квіти та птахи.

Але перемогла одна дружина, не самого багатого чоловіка. Вона не принесла ні вишитого рушника, ні мережива, ні скатертин, хоча все це уміла робити пречудово. Вона привела свого п'ятирічного сина, а він приніс жайворонка, якого він сам вирізав з дерева. Приклав хлопчик жайворонка до своїх вуст – заспівала, защебетала пташка, наче жива. Всі стояли на площі, не в змозі поворухнутись, всіх зачарувала пісня, і раптом в блакитному небі заспівав справжній, живий жайворонок.

— Той, хто може створити розумну та добру людину — найліпший майстер, — таке було рішення мудрих старців.

Прислів'я та приказки про добро і доброту



- ☀ В добрі жити добре.
- ☀ Добро творити - себе веселити.
- ☀ Робити ласкаво поспішай.
- ☀ Добро так переможе.
- ☀ Добра справа і в воді не тоне.
- ☀ Добра, що скарбу, шукають, а зло під рукою.
- ☀ Добро не помре, а зло зникне.
- ☀ Добрий швидше зробить, ніж сердитий.
- ☀ Доброго шануй, а злого не шкодуй.
- ☀ Добрі справи і після смерті живуть.
- ☀ Добра справа два століття живе.
- ☀ Добра бажаєш - добро і роби.
- ☀ Добра справа без нагороди не залишається.
- ☀ Добре насіння - добрий і схід.
- ☀ Добрі слова дорожче багатств.
- ☀ Добрі почуття - сусіди любові.
- ☀ Доброта без розуму пуста.
- ☀ Роби іншим добро - будеш сам без біди.
- ☀ Життя дано на добрі справи.
- ☀ Злий плаче від заздрості, добрий від радості.
- ☀ І собака старе добро пам'ятає.
- ☀ Хто добро творить, тому Бог відплатить.
- ☀ На добрий привіт - добра і відповідь.
- ☀ Не буде добра, коли між своїми ворожнеча.

Лист від Попелюшки



*Добрий день,
дорогий друже!*

*Пишу я тобі з
далекого минулого.
Дуже хочу, щоб ти
мене підтримав і
порадив, що робити.
Мабуть, ти читав
казку «Попелюшка» і
знаєш, як я люблю свою
сім'ю: батька, мачуху і
сестер. Але от
сумніваюся: чи люблять
вони мене так, як я їх?
Як ти вважаєш? Чому
я маю вночі, коли мої*


*сестри сплять і бачать солодкі сни, шити їм вбрання на бал? Чому моя
мачуха основну хатню роботу перекладає на мої плечі? Хіба це правильно?
Інколи мені дуже хочеться відпочити, але я не маю права, бо треба все
встигнути. Уже закінчую писати свого листа, бо скоро мачуха проки-
неться й покарає мене за те, що я байдикую. Нетерпляче чекаю на твої
поради.*

З повагою, Попелюшка

 Душі зраненої добре слово - ліки.

(Менандр)


 **Краса без доброти помирає незатребуваною.**
(Самюел Джонсон)


 **Того, хто не осягнув науки добра, всяка інша наука приносить лише шкоду.**
(Мішель де Монтень)

 **Проти всього можна встояти, але не проти доброти.**
(Жан-Жак Руссо)

 **Намагайся кожному робити добро, а не собі одному.**
(Григорій Богослов)

 **Ні одного дня без доброї справи!**
(Роберт Баден-Поуэлл)


 **Спробуйте бути хоча б трохи добрішими - і ви побачите, що будете не в змозі зробити поганий вчинок.**
(Конфуцій)

 **Доброта - це єдине вбрання, яке ніколи не старіє.**
(Генрі Дейвід Торо)

 **Доброта завжди візьме гору над красою.**
(Генріх Гейне)

 **Доброта краще краси.**
(Генріх Гейне)

 **Найвродливіша музика душі - це доброта.**
(Ромен Роллан)

 **Я не знаю інших ознак переваги, крім доброти.**
(Людвіг ван Бетховен)

 **В хорошому вчинку є завжди і доброта і сила для його здійснення.**
(Шарль Луї Монтеск'є)

☀ **Великі люди здатні на велику доброту.**

(Мігель де Сервантес Сааведра)

☀ **Скільки в людині доброти, стільки в ній і життя.**

(Ралф Уолдо Емерсон)

☀ **Доброта - це те, що може почути глухий і побачити сліпий.**

(Марк Твен)

☀ **З всіх чеснот і достоїнств душі найбільше достоїнство - доброта.** *(Френсіс Бекон)*

☀ **Доброта - якість, надлишок якої не шкодить.**

(Джон Голсуорсі)

☀ **Верх Щастя на вершині Доброти.**

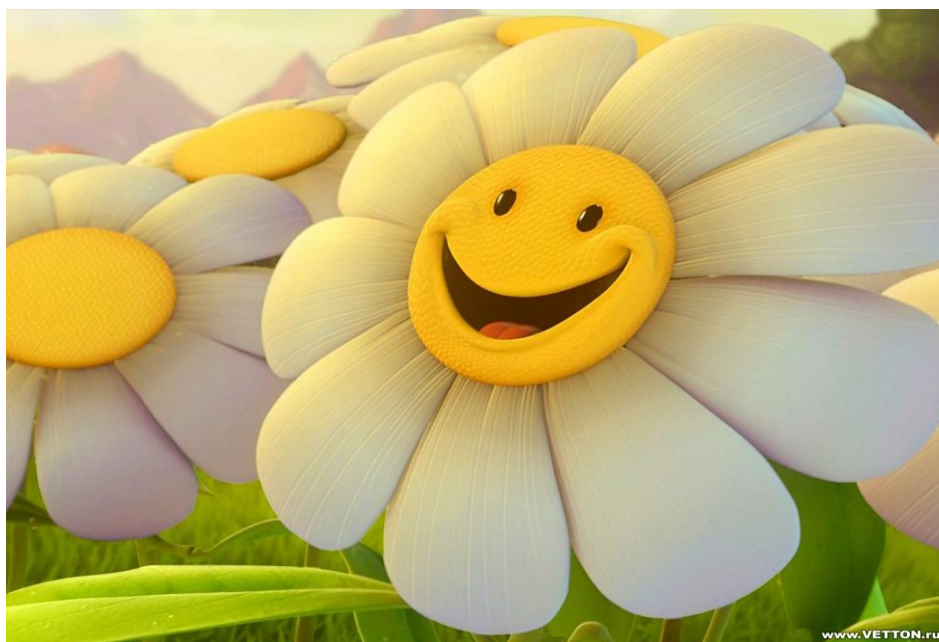
(Олександр Поуп)

☀ **У внутрішньому світі людини доброта - це сонце.**

(Віктор Гюго)

☀ **Коли ми щасливі, ми завжди добрі, але коли ми добрі, ми не завжди щасливі.**

(Оскар Уайльд)



Бо я – людина

Вечоріло. Битим шляхом йшло двоє подорожніх - батько й семирічний син. Посеред шляху лежав камінь. Батько не помітив каменя, спіткнувся, забив ногу. Крекчучи, він обійшов камінь, і, взявши дитину за руку, пішов далі. Наступного дня батько з сином йшли тією ж дорогою назад. Знову батько не помітив каменя, знову спіткнувся і забив ногу. Третього дня батько й син пішли тією ж дорогою. До каменя було ще далеко. Батько каже синові:

- Дивись уважно, синку, треба обійти камінь. Ось і те місце, де батько спіткнувся й забив ногу.

Подорожні сповільнюють кроки, але каменя немає. Бачать, обабіч дороги сидить сивий старий дід.

- Дідусю, - запитав хлопчик, - ви не бачили тут каменя?
- Я прибрав його з дороги.

- Ви також спіткнулися й забили ногу?

- Ні, я не спіткнувся й не забив ногу.

- Чому ж ви прибрали камінь?

- Бо я - людина. Хлопчик зупинився у задумі.

- Тату, - запитав він, - а ви хіба не людина?

В. О. Сухомлинський



Який слід повинна залишити людина на землі?

Старий Майстер звів кам'яний будинок. Став осторонь і милується. "Завтра в ньому оселяться люди", - думає з гордістю. А в цей час біля будинку грався Хлопчик. Він стрибнув на сходинку й залишив слід своєї маленької ніжки на цементі, який ще не затвердів.

- Для чого ти псуєш мою роботу? - сказав з докором Майстер.

Хлопчик подивився на відбиток ноги, засміявся й побіг собі.

Минуло багато років, Хлопчик став дорослим Чоловіком. Життя його склалось так, що він часто переїздив з міста до міста, ніде довго не затримувался, ні до чого не прихилився - ні руками, ні душею.

Прийшла старість. Згадав старий Чоловік своє рідне село на березі Дніпра. Захотілось йому побувати там. Приїхав на батьківщину, зустрічається з людьми, називає своє прізвище, але всі здвигують плечима - ніхто не пам'ятає такого Чоловіка.

- Що ж ти залишив після себе? - питає у старого Чоловіка один дід, - Є в тебе син чи дочка?

- Немає у мене ні сина, ні дочки.

- Може, ти дуба посадив?

- Ні, не посадив я дуба...

- Може, ти поле випастував?

- Ні, не випастував я поля...- Так, мабуть, ти пісню склав?

- Ні, й пісні я не склав.

- Так хто ж ти такий? Що ж ти робив усе своє життя? - здивувався дід.

Нічого не міг відповісти старий Чоловік. Згадалась йому та мить, коли він залишив слід на сходинці. Пішов до будинку. Стоїть той наче вчора збудований, а на найнижчій сходинці - закам'янілий відбиток Хлопчикової ніжки."Ось і все, що залишилось після мене на землі, - з болем подумав старий Чоловік.- Але цього ж мало, дуже мало... Не так треба було жити..."

В.О. Сухомлинський

Лист від Вовчика-братика

Добрий день, дорогий друже!

Одного разу я купив собі кожуха. Думав, прийде люта й холодна зима, я вдягну нового кожуха та й грітимусь. Іду я задоволений, несу кожущка, а назустріч — Лисичка-сестричка. Сподобався їй, мабуть, мій кожущок, вона й каже: «Віддай мені, Вовчику-братику, свого кожущка по-доброму, бо інакше силою заберу!»».

Друже, допоможи мені й підкажи: чи мала право Лисичка-сестричка забирати мого кожущка?

Вовчик-братик



Добре слово

В однієї жінки була маленька донька Оля. Коли дівчинці виповнилося п'ять років, вона тяжко захворіла: простудилась, почала кашляти й танула на очах. До нещасної матері почали приходити родичі: Оліні тітки, дядьки, бабусі, дідусі. Кожен приносив щось смачне й поживне: липовий мед і солодке коров'яче масло, свіжі лісові ягоди й горіхи, перепелині яєчка й бульйон з курячого крильця. Кожен говорив: "Треба добре харчуватися, треба дихати свіжим повітрям і хвороба втече в ліси й на болота".

Оля їла мед у стільниках і солодке коров'яче масло, лісові ягоди й горіхи, перепелині яєчка й бульйон з курячого крильця. Але нічого не допомагало - дівчинка вже ледве вставала з ліжка.

Одного дня біля хворої зібрались усі родичі. Дідусь Опанас сказав:

- Чогось їй не вистачає. А чого - і сам не можу зрозуміти. Раптом відчинились двері і в хату ввійшла прабабуся Олі - столітня Надія. Про неї родичі забули, бо багато років сиділа прабабуся Надія в хаті, нікуди не виходила. Але почувши про хворобу правнучки, вирішила навідати її. Підійшла до ліжка, сіла на ослінчик, взяла Оліну руку в свою, зморшкувату і маленьку, й сказала:

- Немає в мене ні медових стільників, ні солодкого коров'ячого масла, немає ні свіжих лісових ягід, ні горіхів, немає ні перепелиних яєчок, ні курячого крильця. Стара я стала, нічого не бачу. Принесла я тобі, мила моя правнучко, один-єдиний подарунок: сердечне бажання. Єдине бажання залишилось у мене в серці - щоб ти, моя квіточко, видужала й знову раділа ясному сонечкові.

Така величезна сила любові була в цьому доброму слові, що маленьке Оліне серце забилося частіше, щічки порозовішали, а в очах засяяла радість.

- Ось чого не вистачало Олі,- сказав дід Опанас.- Доброго слова.

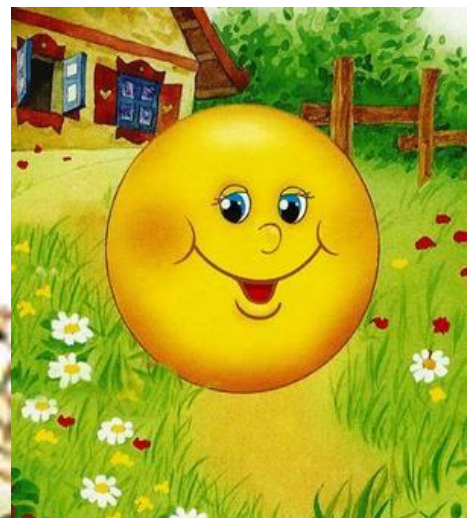
В. О. Сухомлинський

Лист від вовка

Привіт, любий друже!

Пише тобі Вовк із казки «Колобок». Я впевнений, що ти цю казку любиш. Мені вона й самому дуже подобається: яка природа, які чудові герої! Так, щось я дуже гарними словами заговорив. А пишу тобі тому, що обурений поведінкою Колобка. Він котився собі стежкою, аж тут я на нього й натрапив. Колобок був дуже апетитний, і я захотів його з'їсти, але він заспівав мені пісеньку і сказав, що я дуже добрий, потім покотився далі. Хіба ж можна так зі мною чинити? Любий друже, а може, Колобок правий?

Вовк



Скажи людині: "Доброго дня!"

Лісовою стежинкою ідуть батько і маленький син. Довкола тиша, тільки чути, як десь далеко вистукує дятел та струмочок дзюркотить у лісовій гущавині.

Аж тут син побачив, що назустріч їм іде бабуся.

- Тату, куди бабуся йде? - питає син.

- Зустрічати або проводити, - каже батько й усміхається. - Ось як ми зустрінемося з бабусяю, ти й скажеш: "Доброго дня, бабусяю!"

- Навіщо ж казати ці слова? - дивується син. - Ми ж її не знаємо.

- А ось зустрінемося, скажемо бабусі ці слова, тоді й побачиш, навіщо.

Ось і бабуся.

- Доброго дня, бабусяю! - каже син.

- Доброго дня, - каже батько.

- Доброго вам здоров'я, - відповідає бабуся і усміхається.

І хлопчик побачив: усе довкола змінилось. Сонце засяяло яскравіше. Верховіттям дерев пробіг легенький вітерець, і листя заграло, затремтіло. У кущах заспівали пташки - раніше їх і не чути було.

На душі в хлопчика стало легко.

- Чому це воно так? - питається син.

- Бо ми побажали людині доброго дня.

В. О. Сухомлинський



Моє дерево життя(тест –гра)

Інструкція: основне наше завдання в житті – створити своє істинне «Я», тобто сформуванати із себе людину, яка здатна володіти своїм життям і впливати на обставини. Запропонована вправа допоможе вам краще зрозуміти себе, свої установки й ідеї.

У своїх щоденниках запишіть твердження, продовживши їх:

1. Грунт – це ваше соціокультурне оточення.

Зосередьте свою увагу на таких сферах, які вас найбільше стосуються.

Я вихований з думкою про те, що:

Моя національність – це...

Моя раса – це...

Друг – це...

Жінка –це...

Навчання – це...

Успіх – це...

Чоловік – це...

2. Коріння дерева – це ваше бачення фундаментальних питань життя.

- **Продовжити речення:**

Я вірю в те, що моє життя...

Я живу для того щоб...

Щодня я рухаюсь в напрямку...

- **Виберіть твердження:**

Я вірю в те, що:

- Зло існує

- Зла немає

- Я можу пізнати істину

- Істину пізнати неможливо

- Я залежна людина

- Я в основному хороша людина

- Школа – дуже обтяжливе

заняття

- Я погана людина

- Люди в основному люблячі й турботливі.

- Я вільна людина

- Люди в основному егоїстичні і непривітні

- Школа приносить радість



3. Стовбур дерева відображає вашу концепцію людини

Відповідаючи на наступні запитання, знайдіть твердження, з якими ви згодні, і дайте своє обґрунтування:

- Я в основному хороша людина, тому що...

- Я в основному погана людина, тому що...

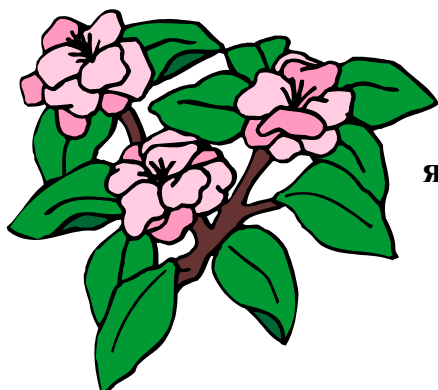
- Я вільна людина і здатна відповідати за свої вчинки, тому що...

- Я залежна людина і не відповідаю за свої вчинки, тому що...

- Я в основному егоїстична людина, тому що...
- Я в основному добрий і турботливий, тому що...
- Мої переконання впливають на мою особистість, тому що...
- Моя особистість впливає на мої переконання, тому що...



4. Гілки дерева – ваші цінності
 Перелічіть те, що для вас є найважливішим, і поясніть, чому.

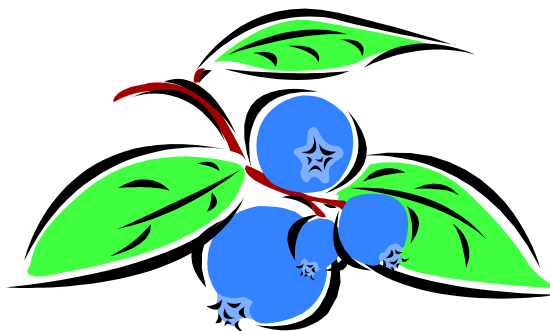


5. Квіти символізують емоції, які ви переживаєте.
 Назвіть основні бажані і небажані емоції, які ви відчуваєте щодо себе, інших, школи.

6. Плоди дерева – ваші вчинки

Напишіть, як ви зазвичай поведетеся, виконуючи різноманітні соціальні ролі, займаючись різноманітними видами діяльності.

(син, донька, брат, сестра,)



Казка «Країна Теплого Пуху».

Колись давно існувала така собі Країна Теплого Пуху. Кожен мешканець цієї країни мав м'яку сумочку, у якій з теплим пухом. Пуху було дуже багато, його вистачало на всіх. Мешканці країни дарували його один одному, потрібно було тільки сказати: «Дайте мені, будь ласка, трішечки пуху!» Населяли цю країну добрі, щирі, дружні, веселі люди. Вони допомагали один одному, весело проводили вільний час, часто запрошували один одного в гості і здавалося, що так буде завжди...

Але поблизу в холодному, крижаному будинку мешкала дуже зла відьма, яка заздрила дружбі, доброзичливості цих людей, тому вирішила знищити Країну Теплого Пуху. Перетворившись на вродливу принцесу, вона одного чудового дня з'явилася в цій країні. Вона гуляла містом, вдивлялася в обличчя людей. Одна жінка, помітивши її пильний погляд, вирішила подарувати їй пух із сумочки. Відьма не могла взяти цей пух, бо зло не сумісне з добром, і, взявши його, вона одразу стала б доброю, тому вона вирішила обдурити жінку.

— Навіщо ви даруєте мені пух? Я чула, що він скоро закінчиться і зовсім зникне, — сказала вона жінці.

Жінка повірила їй, швидко заховала пух у сумочку і пішла геть. Це вона сказала багатьом мешканцям, і вони їй повірили. Відтоді люди припинили дарувати один одному теплий пух, життя в країні стало геть протилежним: ніхто не запрошував у гості, люди перестали допомагати один одному — вони стали холодними, злими, заздрісними і неввічливими, всі прагнули розбагатіти.

Якось до цієї країни приїхала одна добра сім'я, у якої зберігся теплий пух. Побачивши, що відбувається в країні, члени родини почали роздавати теплий пух усім мешканцям, його вистачило на всіх. Відтоді у країні панує щастя, доброта та добробут.

Поради В. О. Сухомлинського, як виховати в собі морально порядну, духовно багату людину

- Негідно досягати власного благополуччя, радощів, утіхи, спокою за рахунок горя, хвилювання іншої людини. Не давай себе скривдити, але й інших не кривдь. Умій підтримати, допомогти, підбадьорити людину, в якій біда, страждання, горе. Пам'ятай, що така ж біда, страждання й горе можуть бути і в тебе. Позбав л яти страждань, запобігати їм — найвищий обов'язок людини.

- Негідно залишати товариша в біді, небезпеці, проходити повз чуже горе, страждання. Моральна сліпота й глухота, здерев'яніння серця — одна з найогидніших вад.

- Найважливіша школа виховання емоційної чуйності та емоційної пам'яті — твоє ставлення до матері, до дівчини, до жінки. Ставлення до жінки — найтонший вимірювач честі, совісті, порядності, шляхетності. Негідно бути спокійним і байдужим, коли поруч із тобою важко жінці. Жінка втілює велич роду людського. На особливе піклування і захист вона має право тому, що вона ніжна і сильна, тому що їй дуже тяжко. Жінка має особливе право на те, щоб чоловіки на кожному кроці полегшували їй життя, вже тому, що вона жінка. Без розуміння того, що жінці важче, немислиме лицарське ставлення до жінки.

- Негідно користуватися результатами праці інших, ховатися за чужу спину. Бути трудівником — честь, бути дармоїдом — безчестя. Гідність немислима поза працею.

- Величезне зло — «жити задля власного черева» (Ф. М. Достпоевський), бути егоїстом, не бачити далі свого носа, не боліти болями суспільства.

- Велике зло — користолюбність. Користолюбний не може бути ні правдивим, ні принциповим, ні мужнім, ні вірним своєму обов'язку. З ранніх літ учися жити безкорисливо.

- Негідно справжньої людини обманювати, лицемірити, підлаштовуватися під чужу волю. Огидно і гидко нашіптувати. Обмовляти товариша — рівнозначно пострілу у спину.

- Бійся потягу володіти речами! Справжнє багатство людини не в речах, а в розумі, в духовних цінностях.

- Галасувати про недоліки — для цього великого розуму не треба. Стався з презирством до демагогії, базікання. Думай і роби все для того, щоб торжествували добро і справедливість.

- Не кидай слів на вітер. Не давай легковажних обіцянок. Будь господарем свого слова.

- Умій тактовно заперечувати, але ще більший такт потрібний тобі в умінні слухати заперечення старших.

- Негідна надмірна жалісливість до самого себе, як і безжальне ставлення, байдужість до іншої людини. Негідне надмірне перебільшення особистих кривд, горя, страждання. Людину прикрашає витримка. Тобі боляче, а ти тримайся, не послаблуй душі, будь витриманим і стійким. Людина — це насамперед сила духу, уміння наказувати собі, змушувати себе. Духовна непохитність — це вершник, який мчить на коні, ім'я якому — сила волі.



Давайте жИТИ ДРУЖНО



Про дружбу

Помирились сонце з хмарою,
І тепер танцюють парою.
Ллється дощ, і сонце світить,
Усміхаються їм діти.
Райдуга місток зробила —
Сонце з Хмарою здружила.
Хай з них приклад беруть діти.
Треба дітям всім дружити.

(Олена Гапонюк)



Притча. Скільки людині потрібно друзів?

Притча від Бориса Крумера

Учень прийшов до Вчителя і запитав його:

— Майстер, скільки друзів повинно бути у людини — один чи багато?

— Все дуже просто, — відповів Учитель, — зірви мені он то червоне яблуко з самої верхньої гілки.

Учень задер голову і відповів:

— Але воно дуже високо висить, Учитель! Мені не дістати.

— Поклич друга, нехай він допоможе тобі, — відповів Майстер.

Учень покликав іншого учня і став йому на плечі.

— Мені все одно не дістати, Учитель, — сказав засмучений учень.

— У тебе більше немає друзів? — Посміхнувся Учитель.

Учень покликав ще приятелів, які кречучи стали підійматися один одному на плечі і спини, намагаючись побудувати живу піраміду. Але яблуко висіло занадто високо, піраміда розсипалася, і учень так і не зміг зірвати жадане яблуко.

Тоді вчитель покликав його до себе:

— Ну, ти зрозумів, скільки людині потрібно друзів?

— Зрозумів, учитель, — сказав учень, потираючи забитий бік, — багато — щоб усі разом ми змогли б вирішити будь-яку проблему.

— Так, — відповів Майстер, засмучено похитуючи головою, — дійсно потрібно багато друзів. Щоб серед усього цього збіговиська гімнастів знайшовся хоча б один розумний чоловік, який здогадався б принести драбину!



Двоє друзів

Зворушлива притча від італійського священика Бруно Ферреро про двох воїнів, гідних називатися справжніми друзями. Вони не бояться діяти, відчувати і просто жити. Не страшно їм і піти... бо вони точно знають, що не дарма проживають дні.

Старший називався Франк і мав 20 років. Молодшого звали Тед, і йому було 18. Разом вони проводили багато часу. Їх дружба сягала ще молодших класів школи. Разом вони вирішили піти до війська. Перед виїздом з дому склали присягу перед собою і перед родинами, що берегтимуть одне одного.

Їм пощастило, і вони опинилися в одному батальйоні. А далі їх послали воювати. Це була страшна війна, що точилася посеред розпечених пісків пустелі.

Якийсь час Франк і Тед перебували в облозі. Та ось одного вечора надійшов наказ здійснити рейд на ворожу територію. Вояки під пекельним вогнем супротивника ішли вперед цілу ніч. Зранку дісталися до якогось села. Проте Теда не було. Франк кинувся його шукати, аж знайшов прізвище друга у списку зниклих безвісти. Франк підійшов до командира із проханням дозволити йому рушити на пошуки.

— Це надзвичайно небезпечно, — сказав командир, — Я вже й так втратив твого друга, а ти хочеш, аби позбувся й тебе? Там іде страшна стрілянина.

Проте Франк все ж подався шукати Теда. Минуло кілька годин, зате він знайшов його. Тед був смертельно поранений. Франк обережно узяв його на плечі. Але тут зненацька пролунав постріл. З останніх сил Франкові таки вдалося донести друга до табору.

— Чи ж варто було вмирати, аби врятувати вбитого? — спитав командир.

— Так, — прошепотів Франк, — Перед смертю Тед вимовив: «Я знав, що ти прийдеш».

НАРОД НАВЧИТЬ, ЯК НА СВІТІ ЖИТЬ

- Дружбу дружбою шукають
- Краще друзі хороші, ніж у кишені гроші
- Людина без людини, що дім пустинний
- В лиху годину знайдеш вірну людину
- Поважаючи людину, поважаєш себе
- Добро творити — себе веселити
- Очі дружби рідко помиляються

ВИСЛОВИ ПРО ДРУЖБУ

Справжні друзі нічого не вимагають один від одного в ім'я дружби, а роблять один для одного, що можуть. *(В. Т. Белінський)*

Ні раб, ні повелитель дружбі не потрібні. Дружба любить рівність. *(І. О. Гончаров)*

У дружби багато крил, а закон у неї один – вірність. *(А. С. Макаренко)*

Дружба не може бути міцною, якщо в ній немає місця довірі, чесності, принципності.

Друг завжди допомагає в біді, захистить, підтримає, але він повинен і першим прямо сказати про твої вади чи хиби, запропонувати їх виправити. Важливо також навчитися справедливо оцінювати справи класу, чесно говорити собі й товаришам про недоліки.

Слід розрізняти чесність і наклеп. Легко, радісно жити пліч-о-пліч з тими, хто не акцентує увагу на невдачах інших, не хизується власним авторитетом, службовим становищем батьків, престижними речами.

Про друга

Твій друг тобі віддасть усе:
і свій квиток на карусель,
і цвях, і гудзик, і літак,
та не за щось — а просто так.

І збільшувальне скельце,
найкраще у дворі, твій друг
зі щирим серцем
тобі віддасть — бери!

І ти нічого не жалій — ніколи і нітрохи!

І навіть м'яч футбольний свій
віддай, як друг попросить.

І посміхнеться друг тобі —
аж схочеться співати.

І ти подумаєш тоді:
«Як гарно — дарувати!..»

(Анатолій Костецький)



Притча про дружбу

Як обманути саму долю і хоча б на кілька рочків продовжити дорогоцінне життя? Потрібно мати щирю душу та багато вірних друзів. Саме про це наступна віршована притча про дружбу від Олени Бондар.

В якимсь селі дідусь один вмирав,
На Той світ вже збирався у дорогу...
До рук ікону взяв, поцілував,
А наостанок все ж прохав у Бога:

Хоч я й старий, та міг би ще служить,
Порадником і дітям і онукам,
Якби ж ти, Боже, дав іще пожить,
Відстрочив трохи з Сонечком розлуку.

Господь почув, подумав і спитав,
Сховавши усміх, зазирнувши в очі:
— Відстрочить, кажеш? Може б я і дав
Тобі пожити... Добре, скільки хочеш?

Дідусь ожив відразу, звеселів,
Подумав про онуків, про синочків:
— О, Господи! Ти стільки дай років —
На гілці скільки майорить листочків.

— Ні, це багато, Бог йому на це, —
Не можу скільки літ тобі ще дати.
— Ну, скільки яблук має деревце?
— Ні, не проси, — і це тобі багато.

— Тоді дай стільки, скільки за роки
Хороших, добрих, вірних мав я друзів.
— Хай буде так, — торкнувсь його руки, —
По справедливості і по заслuzі.

І Бог пішов, а той дідусь піднявсь
І сиві вуса підкрутив завзято,
Бо друзів за життя він скільки мав,
Як яблук і листочків разом взятих!

В цієї притчі є проста мораль:
Щасливо й довго в світі щоб прожити,
Любити треба світ, з людьми дружити,
І душу мати чисту, мов кришталь!



Секрет

Що робити, щоб удвічі

Торт вам здався смачнішим?

Що робити, щоб удвічі

Кожний день для вас побільшав?

Щоб і радості, і щастя

Було – вам аж ніде діти?

Тут – ніякого секрету!

Треба з другом все ділити!

А. Костецький

Перевірка дружби

Посварився з братиком

І один гуляю,

Бо у грі «Піратики»

Він перемагає...

Заберу свисточок,

Човники і крейсери!

Граю сам в куточку!

(Євген Юхниця)

Дружить хмарка з дощиком:

Носить воду горщиком.

Дощик — із травичкою,

А трава — з копичкою,

А копиця — з коником,

Що гасає з дзвоником.

А іще — з телятком,

баранцем, лошатком.

Всі вони — з Даринкою,

Дівчинка — з хмаринкою,

З тою, що із дощиком

Носить воду горщиком.

Ось замкнулось дружнє коло,

Подружились всі довкола.

(Леся Вознюк)

Притча про дружбу



Було собі два друзі. І дуже міцною була їхня дружба. Якогось моменту друзі посперечались, і один з них дав ляпаса іншому.

Останній, відчуваючи біль, але нічого не кажучи, написав на піску: «Сьогодні мій найкращий друг дав мені ляпаса».

Вони продовжували йти, і знайшли оазу, в якій вони вирішили скупатися. Той, який отримав ляпаса, ледь не потонув, але друг врятував його. Отямившись, він почав тисати на камені: «Сьогодні мій найкращий друг врятував мені життя».

Той, який дав ляпаса, а потім врятував життя, запитав його:

— Коли я тебе образив, ти написав на піску, а тепер ти вибиваєш на камені. Чому?

Друг відповів:

— Коли хтось нас ображає, ми маємо написати про це на піску, щоб вітри могли стерти напис. Але коли хтось робить щось добре, ми повинні викарбувати це на камені, щоб жоден вітер не зміг стерти такі слова. Давайте будемо вчитися писати образи на піску і гравірувати радощі на камені.

Що це значить — не дружити

Що це значить — не дружити,
Жити так — одинаком?
Не дружити — це ходити
Не дверима, а вікном.
Це без друга, без подружки
На перерві у кутку
Розправляти самотужки
З апельсином нашвидку.
Це дивитись, наче в книжку,
Набик з видом кам'яним,
А насправді тишком-нишком
Роздавати штурхани.
В школі вчитись й не дружити —
Це, повірте, все одно,
Що, заплющившись, сидіти
І дивитися кіно.
(Оксана Сенатович)



Дружба

Сергій червоніючи Тані зізнався:

«Пробач, що учора до тебе чіплявся:

У ліжечку спати тобі заважав,

В твоєму альбомі каляки писав,

На ляльку в колясці пісочку насипав

Й за те, що постійно за кіски я смикав.

Я просто з тобою дружити бажаю

Й на себе увагу звернуть намагаюсь».

І хлопчик з кишені своєї дістав

Велику цукерку й Тетянці віддав.

Тетянка всміхнулась: «Тобі пробачаю.

Ми друзі з тобою тепер. Обіцяю,

Що завтра бабусю свою попрошу

Заплести косичок аж шість, не одну.

Їх смикай тоді, якщо хочеш, так дуже,

Та тільки не сильно, домовились, друже?!»





Вчинок друга

Одного разу до вчителя прийшов чоловік, який був засмучений тим, що його друг почав його уникати. Він запитав:

- Учитель, мій друг мене уникає, я думаю, що йому набридло моє товариство. Як мені поступити?

- А ти вважаєш себе досі його другом? - Запитав учитель.

- Звичайно, - відповів чоловік.

- Тоді підійти до нього і спитай прямо про причину його поведінки, - порадив мудрець, - і якщо побачиш у його словах або очах, що ти дійсно йому набрид, то найкраще, що ти можеш зробити як один - звільнити його від необхідності уникати тебе, - піти першим і не шукати з ним зустрічей.

- А якщо він захоче повернутися, що найкраще, як друг, зможу я зробити?

- Не тримати образи, - сказав учитель.



Якщо в мене є цукерка —
Півцукерки другу дам.
Якщо груша є у мене
Значить грушу пополам.
Я признаюсь вам відверто,
Що боюся злющих псів.
Тільки раз на мого друга
Пес кудлатий налетів.
Мав він зуби, як у вовка.
Знай підстрибує, гаса.
Та не думаючи довго,
Кинувсь я на того пса.
Його вдарив раз і в друге,
Не боявся я тоді.
Бо хіба ж покинеш друга,
Якщо друг твій у біді!

Буває все...

На світі все буває:
і сніг, і дощ, і вітер.
Буває злива навіть
тоді, як сонце світить.
Бува, що втратять колір
всі квіти у саду...
Лиш не бува ніколи,
щоб друг тебе забув.
А як забуде раптом
тебе твій друг — то що ж:
ніякий він не справжній,
а просто так — ніщо!..

(Анатолій Костецький)

Притча «Коло радості».

Одного дня селянин, який жив неподалік від святої обителі, підійшов до монастирської брами й енергійно застукав у неї своєю мозолистою рукою. Коли воротар відчинив, чоловік, усміхаючись, показав йому великий кетяг соковитого винограду.

— Брате-воротарю,— сказав селянин,— знаєте, кому хочу подарувати цей чудовий виноград?

— Може, настоятелеві або комусь із старших отців монастиря?

— Ні! Вам!

— Мені?! — монах із радості аж почервонів.— Хочете дати його саме мені?

— Авжеж! Тому що ви зі мною поводитися як приятель і завжди допомагали мені, хочу, щоб ви поласували цим виноградом.

Монах-воротар поклав виноград на тарілку і поставив її на стіл. Він довго-довго дивився на нього. Який гарний і смачний!

Та ось у нього майнула думка: «Чому не занести цей кетяг настоятелеві, щоб і його втішити?»

Він узяв тарілку з виноградом і поніс до настоятеля.

Настоятель і справді щиро зрадів. Але пригадав собі, що в монастирі живе старий та хворий монах, і подумав: «Занесу йому цей виноград. Нехай він хоч трохи потішиться».

І кетяг винограду потрапив до келії хворого монаха. Але надовго він там не затримався. Хворий подумав, що виноград, напевно, сподобається кухареві, який цілий день працює, і передав виноград йому.

Але кухар послав його монахові-паламареві, а той поніс його наймолодшому монахові, котрий вирішив подарувати його іншому монахові.

І так від монаха до монаха той виноград знову повернувся до воротаря.

Отак замкнулося коло. Коло радості.

Отже, не чекай, щоб хтось інший починав — ти перший маєш почати коло радості. Часто достатньо дуже маленької іскри, щоб вибухнула велика кількість динаміту. Досить іскорки доброти, щедрості — і світ почне змінюватися.

Любов — це єдиний скарб, що помножується, це єдиний дар, що росте тоді, коли його роздають.

Любов... Даруй її, розсівай її. Випорожнюй свій гаманець, свої кишені... і завтра будеш мати більше, ніж сьогодні.

Прочитай вірш Володимира Кузьменкова

Твій шлях

Якщо ти смієшся мало,
Непривітним ходиш, злим,
Шлях в житті не буде вдалим,
Буде хибним та важким.
Перешкоди у дорозі
та біду зустрінеш ти.
І не будеш ти у змозі
Ворогів перемогти.
Краще будь привітним, щирим,
Світлу посмішку даруй,
До людей приходь із миром,
Поважай усіх, шануй.
Словом добрим примирися
З ворогами назавжди,
І тоді не будеш мати
В вірних друзях ти нужди.

Справжній друг

Висунувши голову з гнізда, орлятко побачив безліч птахів, що літають внизу серед скель.

- Мамо, що це за птаха? - Запитав він.

- Наші друзі, - відповіла орлиця синові. - Орел живе на самоті - така його доля. Але і він часом потребує оточенні. Інакше який же він цар птахів? Всі, кого ти бачиш внизу, - наші вірні друзі.

Задоволений маминим роз'ясненням орлятко продовжував з цікавістю спостерігати за польотом птахів, вважаючи їх відтепер своїми вірними друзями. Раптом він закричав:

- Ай-ай, вони вкрали в нас їжу!

- Заспокойся, синку! Вони нічого у нас не вкрали. Я сама їх пригостила. Запам'ятай раз і назавжди, що я тобі зараз скажу! Як би орел не був голодний, він неодмінно повинен поділитися частиною своєї здобичі з птахами, що живуть по сусідству. На такій висоті вони не в силах знайти собі прожиток, і їм слід допомагати.

Всяк, хто бажає мати вірних друзів, повинен бути добрим і терпимим, проявляючи увагу до чужих потреб. Шана і повага добуваються не силою, а великодушністю і готовністю поділитися з нужденним останнім шматком.



Лист від Півника

Добрий день, дорогий друже!

Утік я все ж від Лисички-сестрички. Вона мене обдурила, кинула в мішок та понесла до себе в нору. Головне — вона погрожувала мене з'їсти. Але ж на початку нашого знайомства Лисичка була такою ласкавою, все мій гребінь розхвалювала, горошку обіцяла дати. Хіба ж можна після цього їй вірити? Я вважав Лисичку своєю подругою. Чи мала Лисичка-сестричка право так чинити зі мною? Невже друзі так поводяться?

Півник



Красиві слова і красиве діло

Серед поля стоїть маленька хатка. Її побудували, щоб у негоду люди могли сховатися й пересидіти в теплі.

Одного разу серед літнього дня захмарило і пішов дощ. А в лісі в цей час було троє хлопців. Вони сховалися в хатинці і дивилися, як з неба ллє, мов з відра. Коли це бачать, до хатинки біжить ще один хлопчик. Незнайомий. Мабуть, з іншого села.

Одежа на ньому мокра, як хлющ. Він тремтів від холоду.

І ось перший з тих хлопців, що сиділи в сухому одязі, сказав:

- Як же ти змок на дощі! Мені жаль тебе...

Другий теж промовив красиві слова:

- Як страшно опинитися в зливу серед поля. Я співчуваю тобі...

А третій не промовив жодного слова. Він мовчки зняв із себе сорочку і дав її змоклому хлопчикові. Той скинув мокру сорочку й одягнув суху. Гарні не красиві слова. Гарні красиві діла.

В.О.Сухомлинський



Багатство, дружба і любов

Жив на березі моря старець. Був він зовсім один, і нікого у нього не було на всьому білому світі.

І ось одного разу пізно ввечері він почув стукіт у двері. Старий запитав:

- Хто там?

За дверима йому відповіли:

- Це твоє багатство.

Але старець відповів:

- Колись я був казково багатий, але це не принесло мені ніякого щастя.

І не відчинив двері. На наступний день він знову почув стукіт у двері.

- Хто там? - Запитав він.

- Це твоя любов! - Почув він відповідь.

Але старець сказав:

- Я був любимо, і сам любив шалено, але це мені не принесло щастя! - І знову не відкрив двері.

На третій день до нього знову постукали.

- Хто там? - Запитав старий.

- Це твоя дружба! - Почув він у відповідь. Старець посміхнувся і відчинив двері:

- Дружам я завжди радий.

Але раптом ... разом з дружною до нього в житло увійшли і любов, і багатство. І старець сказав:

- Але ж я запросив тільки дружбу!

На це ввійшли відповіли йому:

- Ти стільки років прожив на землі, і до цих пір не зрозумів одну просту істину? Тільки разом з дружною приходять і любов, і багатство!

Секрети вихованості



Як багато ти вже вмієш, а чи знайомий ти з правилами ввічливого школяра?

Пригадаймо їх, любий школярику:

- Зайшов до класу — привітайся з усіма, хто прийшов.
- Якщо зустрів у коридорі чи на вулиці свою вчительку, і та йде не сама — привітайся з усіма.
- Якщо випадково когось штовхнув — вибачся.
- Хлопчик пропустить уперед не тільки вчительку, а й дівчинку, допоможе сісти, піднесе портфель.

Зараз ти — школяр. Основний твій труд — навчання. Воно вимагає вміння жити в колективі, довіряючи один одному; організованості, дисципліни, відповідальності за свої вчинки. Саме у школі ти вчишся підпорядковувати свої інтереси інтересам класу, шанобливості до старших, довіри й поваги до товаришів.

Якби люди були неухважні один до одного, не раділи успіхам своїх товаришів, не співчували їм у невдачах, життя стало б нестерпно важким і сумним.

Вам ще довго доведеться крокувати з класу в клас пліч-о-пліч. Перед вами буде виникати безліч проблем, але сподіваюсь, що ви пронесете у своїх серцях віру до людей, добро, вміння дорожити дружбою.



ТРЕБА ДОБРЕ НАВЧИТИСЯ:

- Розуміти бажання іншого і, в міру можливості, виконувати його.
- Завжди і з усіма бути чесним, чемним, поважати іншу людину.
- Розуміти і відгукуватися на стан іншої людини.
- Завжди дарувати людям радість спілкування з тобою.

ЗАПАМ'ЯТАЙ ЦІ ПРАВИЛА СПІЛКУВАННЯ

- Подивись навколо — хто потребує поради, доброго слова, співчуття, допомоги.
- Постав себе на місце іншого.
- Зрозумій та виконай його бажання.
- Принеси радість іншому... І тоді ти станеш добрим чарівником!

СПРАВЖНІЙ ШКОЛЯР У КЛАСІ

- Не братиме чужого без дозволу.
- Не перебиватиме того, хто говорить.
- Казатиме лише правду.
- Піклуватиметься про відсутніх.
- Завжди допоможе слабому.

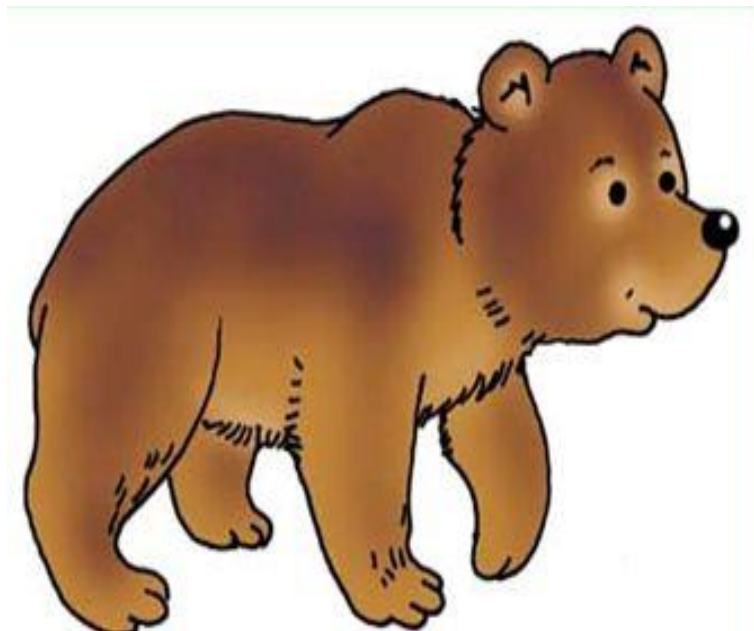
Лист від Ведмежати

Добрий день, дорогий друже!

Пише тобі Ведмежа з казки «Три ведмеді». Я так само, як і ти, вчуся у школі, але в лісовій. Знаєш, і математика в нас є, і малювання. Але ніхто нам ще не розповідав, що є якісь там правила. Дуже соромно, але я правил не знаю. Ось, наприклад, якщо ти пам'ятаєш, у казці Маша прийшла до нас додому, попоїла з моєї мисочки, поспала в моєму ліжечку, пом'яла його і навіть «дякую» не сказала. Будь ласка, любий друже, дай мені відповідь: чи Маша мала право без запрошення й дозволу зайти в чужий дім та користуватися чужими речами? Чекаємо на твого листа. Запрошую тебе в гості у нашу лісову школу.

До зустрічі!

Ведмежа



У ГОСТІ ДО ДІДУСЯ ЕТИКЕТУ

Ти любиш мандрувати? Тоді — в дорогу! Щоб подолати маршрут дідуся Етикет, тобі треба пригадати відповідні правила. Наша дорога лежатиме від школи до магазину, а потім в ліс, поле, до річки...

Що таке етикет? Етикет — слово французького походження. На одному з пишних і вишуканих прийомів у короля Людовика XIV гостям вручили картки з переліком деяких обов'язкових правил поведінки. Від французької назви карток — «етикеток» пішло слово «етикет».

Етикет — це вихованість, хороші манери, вміння поводитися в суспільстві. В нашій мові є слово «ввічливість». Ввічливою називають людину, що знає правила поведінки і, головне, виконує ці правила.

Звичайно, з часом правила поведінки змінювалися, але багато з них залишилися незмінними з глибокої давнини. З часів Стародавнього Рима дійшов до нас звичай гостинності. Столові прибор були в шані вже у стародавніх єгиптян. А вміння їсти красиво і безшумно завжди вважалося дуже великою гідністю, важливим елементом культури поведінки. Тоді ж склалися правила щодо того, як сидіти за столом і управлятися з ножом і вилкою, на якій відстані знімати капелюх при зустрічі із знайомими.

«Правил поведінки дуже багато — спробуй їх всі запам'ятати!» — скажуть деякі. Насправді є одне просте правило: людина своєю поведінкою і зовнішнім виглядом не повинна доставляти незручності оточуючим. І тоді тебе вважатимуть інтелігентною людиною.

Знанню етикету, вмінню спілкуватися з людьми, визначати характер незнайомого співбесідника або внутрішні емоції своїх друзів треба вчитися з дитинства. Володіючи такими знаннями, вам легше буде домогтись успіхів на складному і цікавому шляху, який називається «життя».

Навіщо кажуть "Спасибі"

Дрімучим лісом йшло двоє подорожніх. Дідусь і хлопчик. Було жарко і хотілося пити. Нарешті вони прийшли до струмка. Тихо дзюрчала холодна вода. Мандрівники нахилилися, напилися. Дідусь сказав:

- Спасибі тобі, струмочку.

Хлопчик усміхнувся.

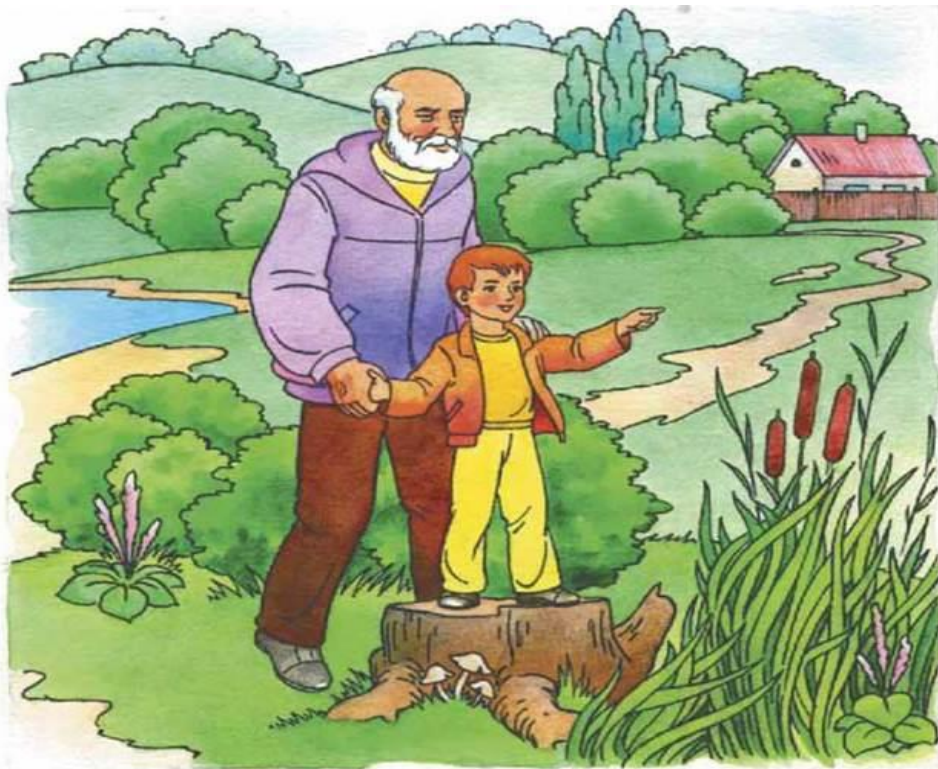
- Чого ти усміхнувся, хлопче? - запитав дідусь.

- Навіщо ви, дідусю, сказали струмкові "Спасибі"? Він же не жива істота і не дізнається про вашу подяку, не почує ваших слів.

- Це так. Якби води напився вовк, він міг би і не дякувати. Ми ж не вовки, а люди. Розумієш, навіщо людина каже "Спасибі"? А знаєш, кого це слово вшановує, звеличує, підносить?

Хлопчик замислився. Він ще ніколи не думав над цією мудрою істиною. Тепер саме час був подумати: дорога через ліс ще довга.

В. О. Сухомлинський



Правила поведінки в гостях

Українці завжди славилися своєю гостинністю. У староруській мові слово «гість» означало «приїжджий купець», «людина, що приїхала звідкись продавати свої товари». З часом це слово придбало сучасне значення — «той, хто відвідує кого-небудь в домашній обстановці».

Правила для гостей

Приходь вчасно. Не заходь до будинку, не постукавши. Якщо прийшов не один, не прохось першим, пропусти вперед дорослого, дівчинку. Поздоровайся. Не чекай, щоб тебе розважали, прагни веселити інших. Не показуй іншим свій поганий настрій. Вудь акуратно одягненим, причесаним.

Правила дарування

Пам'ятай: дорогий не подарунок — дорога увага. Подарунок треба готувати таємно. Постарайся пригадати, що любить твій товариш, що він особливо хоче мати і, по можливості, подаруй. Краще за все зробити подарунок своїми руками. Подарунок, на який витрачено багато грошей,— не твій подарунок. Не хвалися, якої праці коштував тобі подарунок, і не нагадуй: «Я тобі це подарував». Підносячи подарунок, скажи добрі слова.



Лист від Зайчика

Добрий день, дорогий друже!

Сидів я одного разу під кущем і, як завжди, чогось боявся. Раптом, невідомо звідки Вовк з'явився. Клацає він зубами й каже: «Куций! Я тебе з'їм. Дуже ти мені до вподоби!». Яке право порушив би Вовк, якби виконав свої наміри? Чи можна Вовка вважати вихованим?

Зайчик



Щоб ти став кращим

Дідусь з онуком йшли великим лісом. Лець помітна стежинка звивалась поміж високими деревами. Вечоріло. Подорожні втомилися. Дідусь уже збирався заночувати десь під кущем, аж тут хлопчик побачив у гущавині хатинку.

- Дідусю, он хатинка! - радісно вигукнув онук. - Може, в ній переночуємо?

- Так, це хатинка для подорожніх, - сказав дідусь.

Вони зайшли в лісову хатинку. У ній було чисто, на стіні висіла гілочка з ялинки. За народним звичаєм це означало: заходьте, будь ласка, любі гості.

Дідусь і онук підійшли до столу й побачили на ньому свіжу хлібину, глечик з медом і кілька великих сухих рибин. Поруч лежала маленька гілочка ялинки.

На вікні - відро з водою. Дідусь і внук умилися і сіли вечеряти.

- Хто це все поставив на стіл? - питає онук.

- Добрий чоловік, - мовив дідусь.

- Як це так? - дивується онук. - Залишив нам добрий чоловік їжу, а ми й не знаємо, хто він. Для чого ж він старався?

- Щоб ти став кращим - відповів дідусь.

В.О Сухомлинський



Правила для господаря, господині

Будь готовий до приходу гостей. Одягни щось нарядне, але скромне. Будь рівний і уважний зі всіма, будь доброзичливим, навіть якщо чийсь вчинок тобі не до душі. Якщо хтось припустився помилки (пролив чай), постарайся цього не помітити або тактовно виправи. Умій бачити всіх гостей і надавати їм увагу. Розверни подарунок і подякуй за нього (навіть якщо він тобі і не дуже сподобався). Якщо подарували цукерки, пригости оточуючих.



Правила поведінки за столом

За стіл сідають на запрошення господаря або господині. Пам'ятай, що ти за столом не один. Пригости спочатку сусідів по столу, а потім візьми їжу сам. Не відкушуй відразу великий шматок, не розмовляй з повним ротом. їж беззвучно, не їж ложкою те, що слід їсти виделкою. Коли п'єш чай, не залишай уткнулася у книгу або газету. До речі, це шкідливо і для травлення. Вироблених людством за багато століть правил гігієни слід дотримуватися усюди.

- Гості не сідають, поки господар або господиня не вкажуть їм місце за столом.
- Не слід обідати дуже близько до столу або дуже далеко від нього, а також розставляти лікті і ставити їх на стіл.
- Серветку не затикають за комір і не розкладають на грудях - її кладуть на коліна. Не прийнято витирати серветкою лице, можна тільки провести нею по губах. Пообідавши і скориставшись серветкою, її не складають, а просто кладуть на стіл.

- Триматися за столом потрібно по можливості прямо, не згинатися над ним. Не слід пнутися через тарілку іншого, повертатися спиною до одного сусіда, щоб поговорити з іншим.

- Суп не їдять із кінця ложки. Нею не їдять те, що можна їсти виделкою. На виделку беруть стільки, скільки може поміститися. Не слід їсти з ножа і підносити його до рота.

- Хліб беруть рукою, ламають, а не відкушують від цілої скибки.

- Виделку, ніж, ложку прагни не упускати, а коли упустив, не надавай цьому значення, спокійно попроси іншу. Чайну ложку, розмішавши цукор у стакані або чашці, кладуть на блюдце.

- Не розмовляють із повним ротом і взагалі не наповнюють рот великою кількістю їжі. Не слід їсти дуже швидко. Господар не закінчує блюдо першим, чекає, поки поїдять гості (особливо — останнє блюдо)..

- Стакан або келих не піднімають дуже високо.

- Не слід випльовувати фруктові кісточки і подібне на стіл. Звичайно вони за допомогою ложечки кладуться на тарілку.

- Трапляється, чогось не знаєш, не умієш — подивися, як це роблять інші. Взагалі прагни залишатися за столом спокійним, не привертати до себе уваги різкими жестами, гучним сміхом, дуже жвавою бесідою. Це може дратувати інших.



Бабусин борщ

У бабусі дві внучки у великому місті — Ніна й Тіна. На літні канікули вони приїхали в гості до бабусі. Радіє бабуся внучкам — першокласниці Ніні й шестикласниці Тіні. Пригощає їх черешнями, свіжим медом і варениками. Та дівчаткам найбільше хочеться борщу: мама розповідала їм, що бабуся варить дуже смачний борщ.

Зварила бабуся борщ — із свіжими помідорами, з капустою, з сметаною. Але була одна біда... Забувати стала бабуся, що вона зробила. Поки варила борщ — двічі посолила. Поставила на стіл дві миски борщу, запрошує внучок до страви й говорить:

— А чи солила — й не пам'ятаю... Стара стала... Ось сіль у сільниці — соліть за смаком.

З'їли дівчатка по ложці борщу: ой, який же солоний! Подивились одна одній в очі, усміхнулися непомітно. Ложка за ложкою — з'їли по мисці та й ще трішки попросили, їдять і дякують бабусі. Бабуся радіє.

— А чи солила я борщ? — запитала бабуся.

— Ми й не помітили, — сказала Ніна. — Такий смачний, що про сіль і не подумали.

— Значить, солила, — зітхнула з полегшенням бабуся. — А завтра соліть ви: боюся, що забуду посолити.

— Добре, бабусю, солити будемо ми.



Лист від Ведмедя

Добрий день, дорогий друже!

Одного теплого літнього ранку йшов я лісом, та раптом бачу — вулик! Я туди лапу свою й запустив. Думаю: «Покуштую трішки меду!». Тут бджоли повилітали, всього мене й покусали. Ну все, думаю, вмираю! Ти уявляєш, я міг померти: ні казок про мене, ні віршів тоді не було б. Чому вони всі такі невиховані, ці бджоли? А як ти оцінюєш їхню поведінку?

Ведмідь



ЩОБ УСІМ БУЛО ДОБРЕ...

(нагадай собі, друже!)

- Кожен повинен поважати права інших.
- Кожен повинен знати, де має бути у певний час.
- Ніхто не повинен заважати вчитися.
- Про людей треба думати лише добре.
- Треба насмілитися мріяти.
- Треба пам'ятати, що дещо у цьому житті залежить від мене та моїх дій особисто.
- Я повинен забезпечити зворотній зв'язок (підтримку).

ПРИСЛУХАЙСЯ ДО ПОРАД МУДРИХ ЛЮДЕЙ:

- Ніколи не забувай, що поруч із тобою думки й почуття інших людей.

В. Сухомлинський

- Допоможи тому, хто несе тягар, а не тому, хто покладе його поруч.

Сенека

- Мудрець шукає все в самому собі, а нерозумна людина — в іншому.

Конфуцій

- Поведінка — це дзеркало, в якому кожен показує своє обличчя.

В. Гете

- Говори лише про те, що для тебе ясно.

Л. Толстой

Ми, діти — дивні квіти,

Зросли у світлу днину.

Як же серцем не радіти: З'єднались ми в одну родину.

У класі творимо шкільну сім'ю, З якою нам 12 років
крокувати, Вчимося разом «біди» лікувати І добре слово
вчасно проказати.

І говорити другу:

Ти — хороший!

Ти — мій товариш, друг...

І я тебе люблю!

Казка вчить, як на світі жити



Пелюстка і квітка (В. Сухомлинський)

На грядочці виросла гарна квітка жоржини. Біла, як мармур, духмяна. Літають над нею бджоли й джмелі, беруть нектар.

У квітці сорок дві пелюстки. І ось одна з них загордилася:

– Я найкраща. Без мене і квітка не квітка. Я найголовніша. Ось візьму й піду – що мені? Напружилася, вилізла з квітки, скочила на землю. Сіла в куці шипшини й дивиться, – що ж квітка робитиме? А квітка байдужки собі, усміхається сонцю, згукує до себе бджіл і джмелів.

Пішла собі Пелюстка. Аж зустрічає Муравлика.

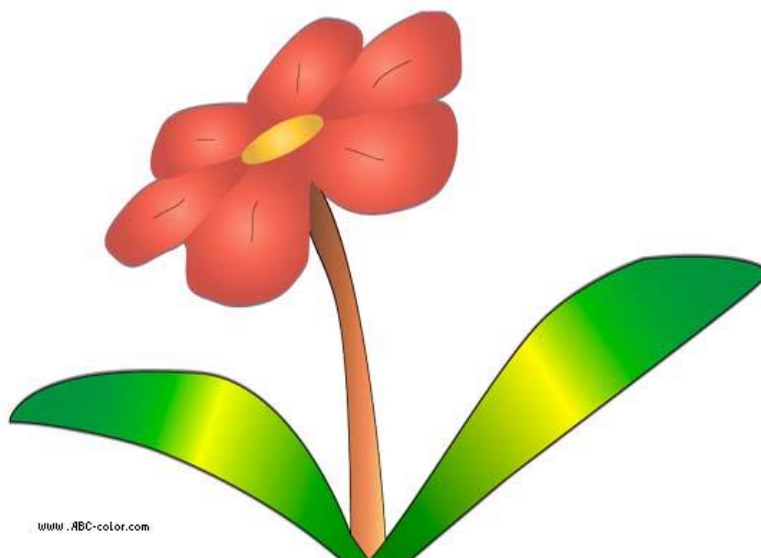
– Ти хто? – питає Муравлик.

– Я Пелюстка. Найкраща. Найголовніша. Без мене квітка не квітка.

– Пелюстка? Знаю пелюстку я в квітці, а на двох тоненьких лапках не знаю.

Ходила Пелюстка, ходила до вечора й засохла. А квітка цвіте.

Ось така, бачте, казка. Квітка і без однієї пелюстки квітка. А пелюстка без квітки – ніщо.



www.ABC-color.com

Дівчинка та ромашка (В. Сухомлинський)

Ясної сонячної днини маленька дівчинка вийшла погратися на зелену галявину. Раптом вона почула плач. Прислухалася дівчинка і зрозуміла, що плач доноситься десь з-під каменя, що лежить обабіч галявини. Камінь був невеликий, як голова кролика, але дуже твердий. Підійшла дівчинка до каменя і запитує: Хто там плаче під каменем?

– Це я, Ромашка, – почувся ледь вловимий голосок. – Звільни мене, дівчинко, тисне на мене камінь...

Відкинула дівчинка камінь і побачила ніжну, бліду стеблинку Ромашки.

– Спасибі тобі, дівчинко, – подякувала Ромашка, виструнчившись і зітхнувши на повні груди. – Ти звільнила мене з-під Кам'яного Гноблення.

– Як же ти потрапила під камінь? – запитала дівчинка.

– Обдурило мене Кам'яне Гноблення, – відповіла Ромашка, – коли я була маленьким насіннячком. Восени я шукала теплий куточок. Дало мені притулок Кам'яне Гноблення, обіцяло оберігати від холоду і спеки, дощу і вітру. А коли мені захотілося побачити Сонечко, воно ледве не розчавило мене. Я хочу бути твоєю, дівчинко.

Дівчинка приходила до Ромашки, і вони разом зустрічали схід Сонця

– Як добре бути твоєю, дівчинко! – часто говорила Ромашка.

– А якби ти виросла в лісі або обабіч дороги? Якби ти була нічия? – запитала дівчинка.

– Я б умерла від горя, – тихо мовила Ромашка. – Але я знаю, що нічийх квітів не буває. Вони завжди чийсь. Он та Вогняна Маківка – вона дружить із

Сонечком. Сонечко шепоче їй: «Ти моя, Вогняна Маківко». Я чую цей шепіт, коли сходить Сонце, а Маківка назустріч йому розкриває свої прекрасні пелюстки. А он та Волошка – товаришка Весняного Вітру. Він першим

щоранку прилітає до Волошки, будить її і шепоче: «Прокинься!» Квітка не могла б жити, якби вона була нічиєю.



Байдужий пеньок (В. Сухомлинський)

Стоїть у лісі старий-престарий Пеньок. Мохом обріс, гріється на сонечку.
кувПоселився під Пеньком Їжак. Клопочеться собі в нірці, а Пеньок мружиться, крекче, гріється на сонечку.

– Будемо з тобою дружно жити, добре? – питає раз його Їжак.

– Добре, – відповідає байдужно Пеньок. Він замружив очі, позіхнув і гріється собі на сонечку.

По другий бік під Пеньком поселилася Гадюка.

– Будемо з тобою дружно жити, добре? – питає раз вона.

– Добре, – відповідає байдужо Пеньок. Він замружив очі, позіхнув і гріється на сонечку.

Та ось якось Їжак побачив, що поруч із ним живе Гадюка. Напав на неї і в кривавій сутичці перемиг. Виповз, ліг на Пеньок. Відпочиває.

– Що це у вас там за шум був?
– питає Пеньок.

– Це я Гадюку вбив, –
відповідає Їжак.

– Добре, – каже байдужно
Пеньок. Він замружив очі, позіхнув і
гріється собі на сонечку.



Відважна квіточка

Квіточка росла на підвіконні. Вона була дуже красива, незвичайна. У неї зовсім не було зелених листочків, як у герані чи алое. Вони також росли на підвіконні.

Коли дивишся на цю незвичайну квітку, здається, що це зграйка гарних метеликів сіла на кущ. Пелюстки в цих “метеликів” були кольору стиглої вишні. Дуже гарна квітка!

Та ось одного разу, поливаючи квітку, господиня трохи відхилила кілька ніжних стеблин і... о жах!!! За мить увесь цей кущик з «метеликами» вже лежав на підвіконні.

- Бідолашна квітка,—зітхнули герань та алое.

Та господиня не розгубилася. Вона розділила квітку на три невеликих кущика й посадила їх у маленькі пластмасові стаканчики.

Через деякий час загинула квіточка у першому стаканчику. Затремтіли два інших кущики:

— А що ж буде з нами? Квіточка у другому стаканчику заплакала:

— Все! Вже ніхто нам не допоможе. Ми теж загинемо!

Тут відгукнувся листочок з третього стаканчика (у нього було надламане стебельце, тому він не міг стояти рівно і трохи схилявся до підвіконня). Він обурився:

— Не треба так думати! Треба боротися за своє життя, щоб не плакати, краще думай, що невдовзі настане весна! Тепле сонечко засяє — і в нас з'явиться ще багато братиків-листочків.

—Як ти можеш так казати? — продовжувала плакати квіточка з другого стаканчика. — Поглянь на себе: невеличкий протяг нахилить тебе, і твоє стебельце зовсім зламається. Навіщо витрачати останні сили?

І квіточка у відчаї хилилась донизу.

А вранці господиня побачила, що зів'яла квіточка і у другому стаканчику. Тут уже захвилювалась квіточка з третього стаканчика.

— Не бійтеся! — каже своїм братам Відважний Листочок, — бачите, що

робиться з тими, хто тільки плаче та боїться? Треба триматися з усіх сил!

Листочок навіть спробував вище підняти свою голівку, але покалічене стебельце заважало йому це зробити.

— Ось бачиш, не можеш навіть голови підвести, а кажеш, що можна вижити! — відгукнулись листочки й нахилили свої голівки навіть нижче, ніж Відважний Листочок.

Ось і все! Листочок залишився сам у своєму стаканчику. Іноді і його охоплював відчай, але він знову і знову казав собі:

— Ні, я не підкорюся! Я дочекаюся сонечка й тепла.

І хоча стебельце його залишалося кривим, його сила міцніла й бажання випрямитися ставало щоразу більшим.

Настала зима. Іноді вітер так сильно дув у вікно, що листочок тремтів від холоду. А зима така довга!

— Я не піддамся! Я вистою! — шепотів сам собі листочок. Навіть господиня вже не вірила, що цей одинак-бідолаха виживе, іноді навіть забувала полити його.

Та ось настала весна і одного чудового дня сонечко щедро полило на Листочок своє тепло. Нарешті він відігрівся! Відважний Листочок майже забув, яке воно, тепло. Душа його заспівала. Листочок потягнувся до сонця, вище підвів свою голівку і аж заблищав на сонечку.

— Оце так! — здивувалась господиня, коли побачила, яким сильним виявився Листочок. Вона підсунула його до самого скла, полила та розпушила землю біля його стебельця.

Листочок від такої поваги та любові до себе почав швидше рости, набиратися сил.

А через деякий час поряд з його стебельцем з'явилося ще кілька маленьких листочків — метеликів.

Незабаром на підвіконні стояв, як і раніше, великий чудовий кущ з «метеликами» на ньому. А збоку, трохи схиливши до підвіконня своє стебельце, радів життю Відважний Листочок.

Казка «Бджола та Оса»

Жили собі дві приятельки — Бджола та Оса. Вони мали чимало спільного. Обидві були власницями ніжних прозорих крилець, які носили їх по полях та луках, обидві любили ласкаве сонечко, й обидві захищалися від ворогів за допомогою маленького колючого списика-жала.

Але в цьому жалі ховалися відмінності між Доброю Бджолою та Злою Осою. Так-так, Бджола була доброю, а Оса — злою. Чому так із ними сталося? А ось яка причина. Коли наші приятельки були ще молодими й безтурботними, вони полетіли далеченько від знайомої луки й опинилися в парку, де гралося багато дітей. Діти були веселі, шукали нових цікавих знайомств. Тож побачивши двох гарненьких летючих подружок, вирішили потоваришувати з ними. Найсміливіші простягнули руки до їхніх крилець (адже вони замінюють комахам рученята) і...

Ось тут і відбулося найголовніше в житті Бджоли та Оси. Обидві одразу вжалили сміливців. Але Бджола, побачивши, як скривився від болю Петрик, так пошкодувала про свою властивість випускати жало, що ледве не вмерла від жалю до хлопчика. Цієї ж миті вона вирішила: «Я буду захищатися так лише задля оборони. Я не хочу завдавати болю іншим, а хочу робити добро». Бджола дотримувалась даного слова, тож почала збирати мед і пилок із квітів, спилювати рослини й просто втішати всіх пісенькою своїх крилець. Люди стали будувати для неї хатинки-вулики й навіть підгодовували в скрутний час.

Але не так сталося з Осою. Вжаливши Петрика, вона ще більше надулася від чорної злості, коли побачила, як боляче малому. Жалю до Петрика в Оси не було зовсім, хвиля жорстокості заслала їй очі, й Оса дедалі грубшала й бажала всім лише зла, зла, зла.

Оса не відчувала чужого болю, а навпаки — вона шукала його й раділа з нього.

І сталася дивина! Хоч би як від початку і були схожі Бджола з Осою, та зміни в їхній поведінці зробили їх цілком відмінними й зовні.

Там, де завжди радо чекали на Бджілку, проганяли й навіть хотіли знищити Осу. Її постійна злість робила сусідство з нею небажаним, відсутність доброти не додавала їй друзів, а велика злість стала тягарем навіть для неї самої.

І якось самотня Оса почала просити допомоги: «Допоможіть мені стати іншою!».

О. Васильєва





Твір, який найбільше запам'ятався

Література

1. Володарська М. О. Години спілкування.-Х: Ранок, 2009.- 176с.
2. Володарська М. О. Години спілкування.-Х: Ранок, 2010.- 160с.
3. Грай Г.С. Людина починається з добра- Тернопіль: Видавництво «Астон», 2005.- 176с.
4. Джежелей О.В. Ємець А.А. Шапко О.В. Чарівна скарбничка. – Х:Клуб сімейного дозвілля, 2009.- 318с.
5. Кодекс вихованості школяра./Бойчак Л.М., Браїлівка, - 2014, -66с.
6. Самарська М. Застосування епістолярного жанру//Психолог, -№22-23, -2009, -С.49-50